

PvdA uit houdgreep van CDA

Dit kabinet moet weg - zoveel is wel duidelijk voor de vakbeweging bij het bepalen van de inzet voor de komende verkiezingen. De enige veilige uitslag is: een minderheid voor rechts. CDA noch VVD hebben immers de 'Staphorster variant' definitief uitgesloten en aangenomen moet worden dat de zittende coalitie bereid is om heel ver te gaan in het kader van een door klein rechts gedoogde voortzetting van de samenwerking.

De opiniepeilingen, hoe uiteenlopend ook; hebben al geruime tijd als kenmerk dat een parlementaire meerderheid voor PvdA, D'66, CPN, PSP, PPR en EVP een reële mogelijkheid is.

Strategisch uitgangspunt voor de vakbeweging in de periode tot de parlementsverkiezingen is dus: alles nalaten wat de kansen op zo'n meerderheid kleiner maakt en alles doen om de meewind aan te doen wakkeren. (Ik ga nu maar voorbij aan de optie dat het juist goed is voor de vakbeweging, als rechts blijft regeren, want hoe erger de omstandigheden, hoe strijdbaarder de achterban. De verpauperingstheorie is alleen nog aardig voor historici.)

Een tweede strategisch uitgangspunt betreft de periode na de verkiezingen, aangenomen dat er een rechtse minderheid is. Dan moet alles gedaan worden om te voorkomen dat vier jaar later (of eerder) de rechtse meerderheid terugkomt.

Alles draait daarbij om de PvdA, die sinds de val van het kabinet Drees aan het eind van de jaren vijftig alleen 'tegen heug en meug' als regeringspartij is geaksepteerd door het CDA en de daaraan voorafgaande konfessionele partijen. Bij gebrek aan een linkse meerderheid konden die partijen altijd kiezen tussen of de PvdA uit de regering houden, of de PvdA binnen de regering in de tang nemen.

Koalitie PvdA/CDA realistisch

In het licht van het voorgaande bekijk ik de vraag of er moet worden gestreefd naar een links kabinet. Merkwaardig genoeg zie je in de discussies dat het streven naar een linkse parlementaire meerderheid bijna altijd wordt verbonden aan het idee dat er een links kabinet moet komen. Binnen dat kader wordt dan nagedacht over de vraag of een 'variant Rotterdam' (gedoogsteun van radikaal-links) of een 'variant Finsterwolde' (meeregeren) de voorkeur verdient. Getoetst aan de strategische uitgangspunten moet de vakbeweging zich niet inlaten met het idee van een links kabinet. In de periode voor de verkiezingen zal het moment waarop de PvdA ook maar iets laat blijken van bereidheid om daarover na te denken het punt markeren van waaraf de kans op een rechtse minderheid verdwijnt als sneeuw voor de zon. Onder de grote groepen kiezers, die nu overwegen op de PvdA te stemmen, zijn er velen die onmiddellijk wegvluchten als de konsekwentie zou kunnen zijn dat - in hun beleving - 'het volksfront' aan de macht komt. Als je kijkt naar de opvattingen van de mensen is er in Nederland een linkse noch een rechtse meerderheid: de enige echte meerderheid zit in het midden. Een midden dat, als puntje

bij paaltje komt, eerder naar rechts hangt.

De PvdA kan z'n plaats in de opiniepeilingen alleen handhaven door uit te gaan van een coalitie met het CDA. In theorie geldt hetzelfde overigens voor een coalitie met de WD, maar aangenomen moet worden dat de voorwaarden daarvoor nog ontbreken. De vakbeweging moet dus eveneens uitgaan van een coalitie PvdA/CDA.

Linkse meerderheid in parlement

Ook voor de situatie na de verkiezingen is het laatste wat een linkse parlementaire meerderheid zou moeten doen de vorming van een linkse regering. De al bestaande grote verschillen van inzicht in een aantal cruciale vraagstukken zouden in zowel de Rotterdamse als de Finsterwoldse variant in de kortste keren tot onbeheersbare ruzies leiden en dus tot de val van het kabinet of - in het gunstigste geval - tot het zonder enige glorie halen van de volgende verkiezingen.

Maar een linkse parlementaire meerderheid, in combinatie met een parlementaire meerderheid voor PvdA en CDA, biedt allerlei voordelen; het grootste voordeel is dat het CDA de PvdA niet meer in de houdgreep heeft. Behalve de koalitiemeerderheid is er immers de mogelijkheid van een gelegenheidsmeerderheid. Wie ziet hoe verademend het is als de zittende coalitie eens gekonfronteerd wordt met een parlementair samenspel van WD en PvdA, kan alleen maar snakken naar zo'n herstel van het dualisme tussen parlement en regering.

Een tweede voordeel van zo'n situatie is, dat links kan oefenen in het hanteren van de macht die een parlementaire meerderheid heeft. Gezien de huidige verhoudingen zal dat al moeilijk genoeg zijn. Voor een duurzame periode zonder de dreiging van een Staphorster variant is het opdoen van die ervaring voor links een absolute must.

Onno Bosma
(voorzitter afdeling
Amsterdam ABOP)

